
HANDOUT LEFT CORRIDOR

Echo of the Fight for Indonesia

HANDOUT GANG SEBELAH KIRI

Gema Pertempuran untuk Indonesia

HANDOUT GANG LINKS

Echo van de Strijd om Indonesië

English

Bahasa Indonesia

Nederlands

Please return after use.

Tolong kembalikan setelah digunakan.

Na gebruik graag terugleggen.

English

Echo of the Fight for Indonesia

On 17 August 1945, two days after the end of the Second World War in Asia, Sukarno and Hatta proclaimed Indonesian independence. The Dutch government dismissed the proclamation and went to great lengths to retain the colony. Only on 27 December 1949, under international pressure, did the official transfer of sovereignty take place.

Between 1945 and 1950, millions of Indonesians and countless Dutch, Indonesian Dutch, Moluccans, Papuans and Chinese lived through this turbulent period in Indonesia.

Almost eighty years on, the echoes of the fight for Indonesia continue to resonate, perhaps more than ever. What role did our forebears and their local comrades-in-arms play? Who were the people who fought for Indonesian independence? How did they succeed in winning freedom for Indonesia, Indonesia Merdeka? What impact did this fight and everything that preceded it have, and even more importantly: what impact did it have on Indonesian society? What were the consequences of the conflict for today's generations in both countries?

This exhibition offers a deep insight into the ways in which descendants of Indonesian and Dutch individuals who played a crucial role in the fight for Indonesia continue to carry this history with them. By way of portraits, quotes and authentic voices, their emotions and personal stories are poignantly interwoven with the emotionally charged history of this period.

“The children and the grandchildren open up to us. Most are left moved by talking about their forebears.”

Suzanne Liem

Documentary photographer Suzanne Liem captured the Widows of Rawagede in 2010. She then continued to explore the struggle for Indonesia and its impact, resulting in this exhibition and a book of the same name, to be published later by Walburg Pers.

Timeline Echo of the Fight for Indonesia

15 August 1945	Japan surrenders, end of the Second World War in Asia
17 August 1945	Indonesian proclamation of independence
Autumn 1945 - spring 1946	Period of violence targeting all those associated with colonial rule; known in the Netherlands as Bersiap, a controversial term in Indonesia
10-15 November 1946	Linggajati negotiations in Indonesia, known as Linggarjati in Indonesia
25 March 1947	Signing of the Linggajati Agreement
21 July-5 August 1947	Operation Product, the first ‘police action’, known in Indonesia as Agresi Militer Belanda 1
8 December 1947 - 17 January 1948	Negotiations on board USS Renville
19 December 1948 - 5 January 1949	Operation Kraai, the second ‘police action’, known in Indonesia as Agresi Militer Belanda 2
7 May 1949	Signing of the Van Roijen-Roem Agreement
23 August - 2 November 1949	Round Table Conference (RTC) in The Hague
27 December 1949	Dutch transfer of sovereignty to the United States of Indonesia
14 February 1956	Revocation of the Round Table Conference agreements by Indonesia

Mohammad Hatta

‘We are now just ‘the Kingdom’ and ‘the Republic of Indonesia’, and are thus equal’

Meutia Hatta, *daughter*

From 1921 to 1932, Mohammad Hatta, the father of Meutia, Gemala and Halida, studied at the Nederlandse Handels-Hoogeschool in Rotterdam, today known as Erasmus University. In 1935, Hatta’s nationalist ideas resulted in his being exiled to the Dutch penal colony of Boven-Digoel on Netherlands New Guinea, together with Sjahrir.

Gemala: “People in the Netherlands only realized this when they had been there for almost a year, had malaria and had almost died. The Dutch government was shocked; they couldn’t understand why these Dutch-educated people had been exiled to the worst imaginable place in the country.”

Hatta and Sjahrir were then taken to the Moluccan island of Banda Neira, where they remained in exile until 31 January 1942.

Together with Sukarno, Mohammad Hatta signed the proclamation of Indonesian independence on 17 August 1945. Until 1956, he served as vice president and minister of Indonesia. Between January 1948 and December 1949, he was also the prime minister of two governments. On 27 December 1949, Mohammad Hatta represented the Republic of Indonesia during the transfer of sovereignty at the Royal Palace on Dam Square in Amsterdam. Sovereignty was officially transferred to the ‘United States of Indonesia’.

Meutia: “My father was ahead of his time, and had excellent analyses of the situation in the world. In 1926, in his speech on the occasion of his election as chair of Perhimpunan Indonesia, the Indonesian student association in the Netherlands, he predicted that Asian countries would one day fight alongside one another for independence – something that later came true.”

Halida: “Long before the Japanese occupation, Sukarno, Hatta and others were striving for Indonesian independence, independently with the Indonesian people, not as part of the Japanese plan for Asia. My father hated fascism!”

Quote granddaughter Gustika by her portrait:

“I think that the Netherlands owes reparations to Indonesia. To make this possible, the Netherlands has to recognise that we became independent in 1945, not 1949. After that, it will be possible to discuss the legal aspects of war reparations.”

“I don’t see why we should hate the Dutch government, and we don’t hate the Dutch people. We do believe that some things are in the past now. But not completely.”

Gustika Jusuf Hatta (1994) is the granddaughter of Mohammad Hatta. She is an academic researcher and studies international law in armed conflicts at the Geneva Academy of International Humanitarian and Human Rights Law.

Hadji Agus Salim

“He achieved international recognition of Indonesian independence”

Ibong Sjahroezah, *grandson*

Ibong’s grandfather served as Indonesia’s foreign minister between July 1947 and December 1949. He attended the negotiations with the Dutch in Linggajati. After the first Agresi Militer Belanda, he travelled to Egypt, which would become the first country to recognise Indonesian independence.

“In 1947, my grandfather travelled to Egypt as foreign minister with a three-person delegation, to try to win recognition for an independent Indonesia.”

“As Indonesia was not yet an official nation, they had no passports, just pieces of paper.”

Hadji Agus Salim participated in the negotiations with the Dutch on the naval ship USS Renville. The negotiations started on 8 December 1947 and resulted in an agreement on 17 January 1948. The agreement did not last, however, because the second Agresi Militer Belanda began on 19 December of the same year. Together with Sukarno, Hatta and Sjahrir, Salim was captured and taken to North Sumatra. He was later one of the negotiators during the Round Table Conference in The Hague (23 August – 2 November 1949).

Sutan Sjahrir

“He had a vision of the future that many people did not share or understand. At that time, diplomatic negotiations were not seen as a way to achieve political goals.”

Upik Sjahrir, *daughter*

In 1935, Sutan Sjahrir, Upik’s father, was detained in the Dutch penal colony of Boven-Digoel in Netherlands New Guinea, due to his nationalist ideas. One year later, he and fellow prisoner Mohammad Hatta were taken to the island of Banda Neira in the Moluccas, where they lived in exile until February 1942.

In 1945, after the proclamation of Indonesian independence, Sjahrir became the first prime minister of the Republic of Indonesia. In 1946, he led the diplomatic negotiations with the Dutch at the Linggajati estate in the Kuningan regency in the province of West Java. This resulted in the ‘Linggajati Agreement’, which recognised the Republik Indonesia as one of the federal states that would make up the United States of Indonesia. According to the treaty, the United States of Indonesia and the Kingdom of the Netherlands would together form a Netherlands-Indonesian Union.

The Dutch parliament refused to accept the agreement unconditionally, however, and added various extra conditions. Indonesian commander-in-chief Soedirman also spoke out against the agreement. The Indonesian population’s lack of support for the implementation of the augmented agreement led to the fall of the third Sjahrir cabinet. On 20 July 1947, one day after the formal revocation of the agreement by Van Mook, the latter gave the green light for Operation Product, the first Agresi Militer Belanda.

Upik: “Although it might seem otherwise, at Linggajati, Sjahrir succeeded in achieving recognition for Indonesia by diplomatic means.”

Huib van Mook

“My father hated violence. I still wonder what possessed him to embark on the misery of those police actions”

Wouter van der Star, son

Huib van Mook, the father of Wouter van der Star, was born in Semarang. He was lieutenant governor general of the Netherlands East Indies between 1942 and 1948. In Linggajati, he and other delegation members negotiated with Indonesians including Sjahrir and Sukarno. The resulting Linggajati Agreement was modified by the Dutch parliament, however, to the extent that it was no longer acceptable to the Indonesian population. The day after the formal revocation of the treaty by Van Mook, the latter gave the green light to general Spoor for Operation Product, the first ‘police action’.

“And if he’d had the chance to take his time and hadn’t taken all kinds of decisions a little too quickly, under pressure of circumstances, then perhaps he might have succeeded. Or, at least, he might not have gone down in the history books as a footnote to the colonial history.”

“My father was pragmatic in that respect. He said: I don’t like that Sukarno either, but I am going to talk to him, because otherwise nothing will ever get off the ground.”

Herman van Roijen

“He was given a photo by Roem, under which is written: ‘In memory of our enmity, which ended in friendship’”

Jan Herman van Roijen, son

Jan Herman’s father, Herman van Roijen, was ambassador to Canada and simultaneously the Dutch representative to the UN Security Council, where he defended the ‘police actions’ on behalf of the Netherlands.

Due to his diplomatic experience, he was asked to negotiate. Together with the negotiator on the Indonesian side, Mohamad Roem, he shaped the Van Roijen-Roem Agreement. This agreement stipulated that armed hostilities must cease and that a conference on Indonesian independence should be held: the Round Table Conference in The Hague.

“I’ve heard about the ‘police actions’, which were also a war of independence, my whole life. Those Indonesians clearly rose up against us.”

“In Indonesia he is a hero, because he ensured that the police actions came to an end, that there was a general ceasefire and exchange of prisoners of war, that no new federal states were proclaimed, and that there would be a Round Table Conference.”

“On 19 December 1948, my father had to tell the Security Council that we had re-started the ‘police actions’. He had to defend our position and he had everyone against him!”

Mohamad Roem

“He used to tell me that he worked for ‘the people’. Only much later did I understand that he worked for Indonesian independence!”

Rumeisa Suryodiningrat, *daughter*

Mohamad Roem, Rumeisa’s father, was present on behalf of the Republic of Indonesia at all of the important negotiations with the Dutch, including Linggajati and Renville. In 1949, he worked with Dutch diplomat Herman van Roijen on the Van Roijen-Roem Agreement. This agreement formed the prelude to the Round Table Conference in The Hague, which led to the official transfer of sovereignty in late 1949, and to which Mohamad Roem contributed as a negotiator.

“I was the only child to go with his parents to Linggajati; I was six years old.”

“In 1950, my father became the first High Commissioner of Indonesia in the Netherlands. We moved to Wassenaar. One time, when my brother and I were cycling, a Dutch boy of my age yelled at us: ‘Indies, Indies, go home!’

My father laughed and said: ‘They’d rather we weren’t here; first the Netherlands occupied our country and now I have a high-ranking position here. Don’t say anything back.’

“For my father, it was important to call it the ‘Van Roijen-Roem Agreement’, and not the other way round, the Roem-Van Roijen Agreement, as it’s commonly known in Indonesia. First, because that’s how it’s written in the official documents, and second, because Herman van Roijen was older than him.”

Rein van Langen

“For me, he’s my granddad. For them, a general in the enemy camp. What I’d really like ... would be to bring those images together”

Hans Goedkoop, *grandson*

Rein van Langen, the grandfather of Hans Goedkoop, was commander of the Tiger Brigade during the first and second ‘police actions’. During this photo session, Hans was preparing for the television series *Indonesia Roept*, in which he goes in search of his grandfather’s motivation to fight the Indonesian nationalists.

“As commander of the Tiger Brigade, and later as chief of staff, my grandfather was jointly responsible for tens of thousands of deaths ... that’s why I want to make that series: I want to see whether I can imagine his role in the war. And how that affects my image of him...”

“I feel that I can’t be satisfied with the images and stories that I know from our own family or from the Dutch historiography, which is completely obsessed with the Dutch side of the story.”

“I think that if we were no longer prepared to engage with and connect with people who are no longer here, then we would no longer be able to connect with people who are here. For me, that lies at the heart of everything.”

Beb Vuyk

“Beb was vehemently anti-colonialist. She identified with the Indonesian people, without being part of them in any way”

Fernand de Willigen, *grandson*

Beb Vuyk, the grandmother of Rudolf and Fernand, is best known in the Netherlands as the author of an Indonesian recipe book, the *Groot Indonesisch Kookboek* (1973), now in its 51st edition. The Rotterdam-based cooking and nutrition teacher with a Madurese grandmother longed for adventure, and took the boat to the Netherlands East Indies in 1929, aged 24. On board, she met her future husband, plantation owner Fernand de Willigen. In the Netherlands East Indies, Beb became a literary writer, taking inspiration from her experiences in the colony. She later criticised Dutch colonial policy in journalistic articles.

She and Fernand had two sons, Hans and Rudolf. After the transfer of sovereignty in late 1949, Beb, Fernand and their children naturalised as Indonesians. In 1952, she accompanied Sukarno on a press trip across Indonesia. Nevertheless, she and her family were forced to leave Indonesia in 1957, along with all of the ‘other’ Dutch. Upon their arrival in the Netherlands, they were not initially welcome, either.

Daughter-in-law Joke: “They were refused entry, because Beb had been too provocative towards the Dutch government.”

After living in Germany for some time, they were eventually admitted to the Netherlands. The family retained their Indonesian citizenship until 1982.

Grandson Rudolf: “We didn’t notice anything at school, it was only on school trips abroad; then I had to turn right at customs, and walk all alone past a row of important people who all regarded me very suspiciously, while the rest of the class walked through en masse.”

Bahasa Indonesia

Gema Pertempuran untuk Indonesia

Dua hari setelah berakhirnya Perang Dunia II di Asia, pada 17 Agustus 1945, Soekarno dan Hatta memproklamasikan kemerdekaan Indonesia. Pemerintah Belanda tidak menanggapi deklarasi ini dengan serius dan melakukan segala upaya untuk mempertahankan wilayah jajahannya. Baru pada 27 Desember 1949, di bawah tekanan internasional, penyerahan kedaulatan secara resmi terjadi.

Di Indonesia, antara 1945 dan 1950 ada jutaan orang Indonesia dan banyak sekali orang Belanda, Indo-Belanda, Maluku, Papua, dan juga orang Cina yang mengalami masa penuh pergolakan ini.

Hampir delapan puluh tahun kemudian pertempuran merebut Indonesia masih tetap menjadi perhatian kita, malah mungkin lebih dari sebelumnya. Apa peran leluhur kita dan para serdadu lokal yang ikut berjuang di pihak Belanda? Bagaimana mereka berhasil mencapai Indonesia Merdeka?

Apa dampak pertempuran ini dan segala hal yang terjadi sebelumnya terhadap masyarakat kita dan, yang lebih penting lagi: terhadap masyarakat Indonesia? Apa pengaruh konflik ini terhadap generasi sekarang di kedua negara tersebut?

Pameran ini memberikan wawasan yang lebih mendalam tentang bagaimana sejarah ini sampai sekarang masih tetap melekat pada anak cucu dari orang-orang Indonesia dan Belanda yang dahulu memegang peran penting dalam pertempuran itu. Melalui sajian foto, kutipan, dan suara autentik, dapat dirasakan emosi dan kisah pribadi mereka terjalin erat dengan sejarah yang penuh lika dan luka pada periode ini.

“Anak-anak dan cucu-cucu bersikap terbuka terhadap kita. Kebanyakan orang merasa tergerak untuk menceritakan kisah leluhur mereka.”

Suzanne Liem

Suzanne Liem, fotografer dokumenter, pada tahun 2010 mengabadikan dalam foto De Weduwen van Rawagede (Janda Rawagede). Kemudian dia lebih memperdalam tentang sejarah pertempuran Indonesia, yang hasilnya terwujud dalam pameran ini dan sebuah buku yang akan diterbitkan oleh Uitgeverij Walburg Pers.

Garis waktu Gema Pertempuran Untuk Merebut Indonesia

15 Agustus 1945	Kapitulasi Jepang. Akhir Perang Dunia II di Asia
17 Agustus 1945	Proklamasi Kemerdekaan Indonesia
Agustus 1945 - Maret 1946	Periode kekerasan terhadap siapapun yang dinilai sebagai kolaborator penguasa kolonial, di Belanda disebut dengan istilah Bersiap yang kontroversial di Indonesia
10 - 15 November 1946	Perundingan Linggajati. Di Indonesia juga dikenal sebagai Linggarjati
25 Maret 1947	Penandatanganan Perjanjian Linggajati
21 Juli - 5 Agustus 1947	Operatie Product (Operasi Produk), ‘politieele actie’ (aksi polisionil) pertama, di Indonesia disebut Agresi Militer Belanda I
8 Desember 1947 - 17 Januari 1948	Perundingan di kapal USS Renville
19 Desember 1948 - 5 Januari 1949	Operatie Kraai (Operasi Gagak), ‘politieele actie’ kedua, di Indonesia disebut Agresi Militer Belanda II
7 Mei 1949	Penandatanganan perjanjian Roem-Roijen
23 Agustus - 2 November 1949	Konferensi Meja Bundar (KMB) di Den Haag
27 Desember 1949	Penyerahan Kedaulatan dari Belanda ke Republik Indonesia Serikat
14 Februari 1956	Pembatalan perjanjian Konferensi Meja Bundar oleh Indonesia

Mohammad Hatta

“Buat kita, yang sekarang ada adalah ‘Kerajaan Belanda’ dan ‘Republik Indonesia,’ jadinya kita sekarang setara”

Meutia Hatta, *putri*

Mohammad Hatta, ayah Meutia, Gemala, dan Halida kuliah di Rotterdam dari tahun 1921 sampai 1932 di Nederlandsche Handels-Hoogeschool (Sekolah Tinggi Dagang Belanda), yang kini dikenal sebagai Universitas Erasmus. Ide-ide nasionalisnya menyebabkan dia diasingkan ke kamp penjara Belanda Boven-Digoel di Nieuw-Guinea, bersama Sjahrir.

Gemala: “Di Belanda orang baru sadar akan situasi itu ketika mereka telah menetap di sana selama hampir setahun, terjangkit malaria dan hampir meninggal. Pemerintah Belanda terkejut dan tidak mengerti mengapa orang-orang berpendidikan tinggi Belanda ini diasingkan ke tempat yang paling buruk di negeri ini.”

Selanjutnya Hatta dan Sjahrir dipindahkan ke Banda Neira, Maluku. Di sana mereka diasingkan sampai 31 Januari 1942.

Bersama Sukarno, Mohammad Hatta menandatangani proklamasi kemerdekaan Indonesia pada 17 Agustus 1945. Hingga tahun 1956 dia menjadi Wakil Presiden dan Perdana Menteri Indonesia. Ia pernah menjadi Perdana Menteri dalam dua kabinet dari Januari 1948 hingga Desember 1949. Pada 27 Desember 1949, Mohammad Hatta mewakili Republik Indonesia pada saat penyerahan kedaulatan di Istana Kerajaan Belanda di Lapangan Dam, Amsterdam. Secara resmi, kedaulatan diserahkan kepada ‘Republik Indonesia Serikat’.

Meutia: “Ayah saya selalu mempunyai pemikiran jauh lebih ke depan dari zamannya, dengan analisis yang sangat baik mengenai situasi di dunia. Dalam pidatonya pada saat dirinya terpilih sebagai ketua Perhimpunan Indonesia (perkumpulan mahasiswa Indonesia di Belanda) pada tahun 1926, dia meramalkan bahwa suatu saat negara-negara Asia semuanya akan memperjuangkan kemerdekaan mereka, dan itu kemudian menjadi kenyataan.”

Halida: “Sukarno, Hatta, dan tokoh-tokoh lainnya sudah berjuang untuk mencapai kemerdekaan Indonesia jauh hari sebelum pendudukan Jepang, mandiri bersama rakyat Indonesia dan bukan sebagai bagian dari rencana Jepang di Asia. Ayah saya benci fasisme!”

Quote cucu Gustika tentang potretnya:

“Menurut saya Belanda bertanggung jawab atas ganti rugi perang kepada Indonesia. Untuk mewujudkan hal ini, Belanda harus mengakui bahwa kami merdeka pada tahun 1945, dan bukan pada tahun 1949. Setelah itu barulah aspek hukum kompensasi perang dapat didiskusikan.”

“Saya tidak melihat alasan mengapa kami harus membenci pemerintah Belanda, dan kami memang tidak membenci Belanda. Menurut kami, beberapa hal memang sudah bisa dilupakan. Tapi tidak sepenuhnya.”

Gustika Jusuf Hatta (1994), cucu Mohammad Hatta, adalah seorang peneliti ilmiah dan sedang mengikuti pendidikan hukum internasional dalam konflik bersenjata di Geneva Academy of International Humanitarian and Human Rights Law.

Hadji Agus Salim

“Beliau berhasil mendapatkan pengakuan internasional atas kemerdekaan Indonesia”

Ibong Sjahroezah, *cucu*

Kakek Ibong menjabat sebagai Menteri Luar Negeri Indonesia dari Juli 1947 sampai Desember 1949. Beliau hadir pada saat terjadinya perundingan dengan Belanda di Linggajati dan setelah Agresi Militer Belanda I dia mengunjungi Mesir, negara pertama yang akan mengakui kemerdekaan Indonesia.

“Pada tahun 1947, sebagai Menteri Luar Negeri, satu rombongan yang terdiri dari kakek saya dan tiga orang lainnya melakukan perjalanan ke Mesir untuk mencoba menghimpun pengakuan kemerdekaan Indonesia.”

Karena Indonesia pada saat itu belum merupakan suatu negara, maka mereka tidak memiliki paspor, hanya

dengan secarik kertas semacam “Surat Keterangan Jalan” saja.’

Haji Agus Salim ikut serta dalam perundingan dengan Belanda di kapal angkatan laut USS Renville. Perundingan yang dimulai pada 8 Desember 1947 dan pada 17 Januari 1948 itu menghasilkan kesepakatan yang tidak bertahan lama karena pada 19 Desember tahun itu dimulai Agresi Militer Belanda II. Salim ditangkap bersama Sukarno, Hatta, dan Sjahrir dan dibawa ke Sumatera Utara. Di kemudian hari Salim menjadi salah satu perunding pada Konferensi Meja Bundar di Den Haag (23 Agustus - 2 November 1949).

Sutan Sjahrir

“Beliau mempunyai visi masa depan yang tidak dipahami atau disalahpahami oleh banyak orang. Pada saat itu perundingan diplomatik belum dipandang sebagai sarana untuk mencapai tujuan politik.”

Upik Sjahrir, *putri*

Pada tahun 1935, Sutan Sjahrir, ayah Upik, karena ide-ide nasionalisnya diasingkan ke kamp penjara Belanda Boven-Digoel Nieuw-Guinea. Setahun kemudian, ia dan Mohammad Hatta dipindahkan ke pulau Banda Neira, Maluku. Di sana mereka diasingkan sampai Februari 1942.

Pada tahun 1945, setelah proklamasi kemerdekaan Indonesia, Sjahrir menjadi Perdana Menteri pertama Republik Indonesia. Pada tahun 1946, dia memimpin perundingan diplomatik dengan orang-orang Belanda di Linggajati, kabupaten Kuningan, Jawa Barat. Perundingan ini menghasilkan ‘Perjanjian Linggajati’ yang mengakui keberadaan Republik Indonesia sebagai negara bagian yang bersama-sama dengan beberapa negara bagian lainnya merupakan bagian dari Negara Republik Indonesia Serikat. Berdasarkan perjanjian tersebut, Republik

Indonesia Serikat akan terikat dalam sebuah Uni Belanda-Indonesia di bawah Kerajaan Belanda.

Namun, parlemen Belanda tidak menyetujui begitu saja apa yang telah disepakati dan memperketat perjanjian tersebut dengan berbagai syarat tambahan. Panglima TNI Soedirman juga menentang perjanjian tersebut. Ketidaktuntutan di kalangan rakyat Indonesia tentang pelaksanaan perjanjian yang dimodifikasi itu menyebabkan jatuhnya kabinet Sjahrir ketiga. Sehari setelah Van Mook secara resmi mengakhiri perjanjian tersebut, ia memberikan persetujuan untuk melancarkan Operasi Produk, Agresi Militer Belanda yang pertama, pada 20 Juli 1947.

Upik: “Betapapun kecilnya, di Linggajati Sjahrir berhasil untuk membuat Indonesia diakui melalui diplomasi.”

Huib van Mook

“Ayah saya benci kekerasan. Saya masih sering bertanya-tanya kenapa dia bisa berpikiran untuk melancarkan aksi-aksi polisionil itu.”

Wouter van der Star, putra Van Mook

Ayah Wouter van der Star, Huib van Mook, lahir di Semarang dan menjadi Letnan-Gubernur-Jenderal Hindia Belanda dari tahun 1942 hingga 1948. Di Linggajati, ia dan anggota delegasi lainnya berunding antara lain dengan Sjahrir dan Sukarno. Namun, Perjanjian Linggajati yang dihasilkan dimodifikasi sedemikian rupa oleh parlemen Belanda sehingga tidak lagi dapat diterima oleh rakyat Indonesia. Sehari setelah Van Mook secara resmi mengakhiri perjanjian tersebut, ia memberikan lampu hijau kepada Jenderal Spoor untuk melakukan Operasi Produk, yang merupakan agresi militer pertama (de eerste politionele actie).

“Ayah saya bersikap pragmatis dalam hal ini, dia berkata, ‘Saya juga tidak suka Sukarno, tetapi saya akan berbicara

dengannya, karena kalau tidak, tidak akan ada hasil apa pun’.”

“Dan jika dia diberi kesempatan untuk mendapatkan cukup waktu dan tidak harus mengambil segala macam keputusan terlalu cepat di bawah tekanan keadaan, mungkin saja dia masih bisa sukses. Atau setidaknya tidak menjadi seseorang yang dalam buku-buku sejarah hanya tercantum sebagai catatan kaki saja dalam cerita sejarah kolonial.”

Herman van Roijen

“Dia mendapat foto dari Roem dengan tulisan di bawahnya: ‘Mengenang permusuhan kita, yang berakhir dengan persahabatan’”

Jan Herman van Roijen, putra Herman van Roijen

Ayah Jan Herman, Herman van Roijen, adalah duta besar untuk Kanada dan dia juga merangkap sebagai wakil di Dewan Keamanan PBB. Di PBB, atas nama Belanda, dia membela ‘aksi-aksi polisionil’.

Karena pengalaman diplomatiknya, dia diminta untuk melakukan perundingan. Bersama perunding dari pihak Indonesia, Mohamad Roem, ia merancang Perjanjian Roem-Roijen. Dalam perjanjian itu dinyatakan bahwa pertempuran bersenjata harus dihentikan dan juga harus diadakan konferensi tentang kemerdekaan Indonesia: Konferensi Meja Bundar di Den Haag.

“Pada 19 Desember 1948, ayah saya harus memberitahu Dewan Keamanan bahwa Belanda telah memulai ‘aksi polisionil’ lagi. Dia harus mempertahankan sudut pandang Belanda dan semua pihak menentang!”

“Sepanjang hidup saya, saya telah mendengar tentang ‘aksi polisionil’, yang juga merupakan perang kemerdekaan. Orang-orang Indonesia itu jelas-jelas memberontak terhadap kita.”

“Di Indonesia dia dianggap pahlawan karena dia yang mengusahakan aksi-aksi polisionil itu berakhir, mengusahakan ada gencatan senjata umum, ada pertukaran tawanan perang, dan tidak ada lagi tuntutan tentang negara bagian, dan akan diadakannya Konferensi Meja Bundar.”

Mohamad Roem

“Dulu dia sering berkata kepada saya bahwa dia bekerja untuk ‘rakyat’. Baru di belakang hari saya mengerti maksudnya adalah beliau bekerja untuk kemerdekaan Indonesia!”

Rumeisa Suryodiningrat, putri

Mohamad Roem, ayah Rumeisa, hadir – sebagai wakil Republik Indonesia – dalam semua perundingan penting dengan Belanda, termasuk perundingan Linggajati dan Renville. Pada tahun 1949, bersama diplomat Belanda Herman van Roijen mereka merancang bentuk Perjanjian Roem-Roijen. Perjanjian ini merupakan awal dari Konferensi Meja Bundar di Den Haag, yang berujung pada penyerahan kedaulatan secara resmi pada akhir tahun 1949. Di konferensi itu Mohamad Roem turut berperan menjadi anggota tim perunding.

“Saya adalah satu-satunya anak kecil yang ikut orang tua ke Linggajati, saat itu saya masih berusia enam tahun,” kata Rumeisa.

“Ayah saya menjadi Komisaris Tinggi pertama Indonesia di Belanda pada tahun 1950. Kami pindah ke Wassenaar.

Suatu ketika, pada saat saya dan kakak laki-laki saya bersepeda, seorang anak laki-laki Belanda seusia saya berteriak kepada kami: ‘Indië, Indië [orang Indonesia], pulang saja kalian!’ Ayah saya tertawa dan berkata: ‘Mereka lebih suka kita tidak tinggal di sini; dulu Belanda menjajah negara kita dan sekarang saya memiliki jabatan tinggi di sini. Jangan balas umpatan mereka.’”

“Bagi ayah saya, penting untuk menyebut perjanjian itu sebagai ‘Perjanjian Van Roijen-Roem’, dan bukan sebaliknya, Perjanjian Roem-Roijen, seperti yang biasa disebut di Indonesia. Pertama, karena begitulah yang tertulis dalam dokumen resmi dan, kedua, karena Herman van Roijen lebih tua darinya.”

Rein van Langen

“Bagiku, beliau adalah kakekku. Bagi mereka, dia adalah seorang jenderal di kubu musuh. Mencoba bisa menyatukan gambaran-gambaran itu... itulah yang ingin aku lakukan”

Hans Goedkoop, cucu

Rein van Langen, kakek Hans Goedkoop, adalah komandan Brigade Harimau pada ‘aksi polisionil’ pertama dan kedua. Pada saat sesi foto ini, Hans sedang mempersiapkan serial televisi Indonesia Roept (Indonesia memanggil). Dalam serial televisi itu ia mencari motivasi kakeknya untuk melawan kaum nasionalis Indonesia.

“Sebagai komandan Brigade Harimau dan kemudian sebagai kepala staf, kakek saya ikut bertanggung jawab atas puluhan ribu korban mati... itulah yang menjadi alasan saya ingin membuat serial tersebut; Saya ingin melihat apakah saya bisa membayangkan perannya dalam perang itu. Dan apa yang akan terjadi terhadap citra saya tentang dia...”

“Saya merasa tidak bisa puas dengan gambaran dan cerita yang saya ketahui dari keluarga kami sendiri atau dari historiografi Belanda, yang sepenuhnya terobsesi dengan cerita dari sisi pihak Belanda.”

“Menurut saya, jika kita tidak lagi mau mendalami dan berhubungan dengan orang-orang yang sudah tidak ada lagi di sini, kita tidak akan bisa lagi berhubungan dengan orang-orang yang masih ada di sini. Bagi saya, itulah inti dari segalanya.”

Beb Vuyk

“Beb sangat anti-kolonialisme. Dia mengidentifikasikan dirinya sebagai rakyat Indonesia, tanpa membaurkan diri dengan mereka melalui cara apapun”

Fernand de Willigen, *cucu*

Beb Vuyk, nenek dari Rudolf dan Fernand, di Belanda terutama terkenal sebagai pengarang *Groot Indonisch Kookboek (Buku Besar Masakan Indonesia) (1973)*, yang kini sudah terbit dalam cetakan ke-51. Guru masak dan ilmu gizi dari Rotterdam yang mempunyai nenek berasal dari Madura ini ingin berpetualang dan pada tahun 1929 di usia 24 tahun dia naik kapal ke Hindia Belanda. Di kapal dia bertemu calon suaminya, pemilik perkebunan Fernand de Willigen. Di Hindia Belanda, Beb karirnya berkembang menjadi penulis sastra yang mengambil inspirasi dari pengalamannya di tanah jajahan. Belakangan hari, dalam artikel-artikel jurnalistik, ia mengkritik kebijakan kolonial Belanda.

Bersama Fernand dia memiliki dua putra: Hans dan Rudolf. Setelah penyerahan kedaulatan pada akhir tahun 1949, Beb dan Fernand menaturalisasikan keluarganya menjadi orang Indonesia. Pada tahun 1952 ia menemani Sukarno dalam tur pers keliling Indonesia. Namun demikian, setelah tahun 1957 ia dan keluarganya terpaksa meninggalkan Indonesia, bersama dengan semua orang Belanda ‘lainnya’. Sesampainya di Belanda, awalnya mereka tidak diterima.

Menantu perempuan Joke: “Pada saat tiba, mereka ditolak karena sikap Beb yang terlalu provokatif terhadap pemerintah Belanda.”

Setelah beberapa lama tinggal di Jerman, akhirnya mereka diperbolehkan masuk Belanda. Keluarga Beb mempertahankan kewarganegaraan Indonesia mereka hingga tahun 1982.

Rudolf, *cucu*: “Di sekolah kami tidak merasa ada yang lain. Hanya di saat wisata-wisata sekolah ke luar negeri, di bagian duane saya dipisahkan sendirian di sebelah kanan, melewati pagar orang-orang penting yang semuanya menatap saya dengan pandangan penuh curiga, sementara teman-teman sekelas saya lainnya secara massal berjalan meliwati duane tanpa masalah.”

Nederlands

Echo van de Strijd om Indonesië

Twee dagen na het einde van de Tweede Wereldoorlog in Azië, op 17 augustus 1945, proclameerden Sukarno en Hatta de onafhankelijkheid van Indonesië. De Nederlandse regering nam deze verklaring niet serieus en spande zich tot het uiterste in om de kolonie te behouden. Pas op 27 december 1949 vond, onder internationale druk, de officiële overdracht van de soevereiniteit plaats.

Tussen 1945 en 1950 maakten miljoenen Indonesiërs en talloze Nederlanders, Indische Nederlanders, Molukkers, Papoea's en Chinezen deze turbulente periode in Indonesië mee.

Bijna tachtig jaar later houdt de strijd om Indonesië ons, misschien wel meer dan ooit, nog steeds bezig. Wat was de rol van onze voorouders en hun lokale medestrijders? Wie waren de Indonesische onafhankelijkheidsstrijders? Hoe slaagden ze erin hun Indonesia Merdeka, de vrijheid van Indonesië, te bereiken?

Wat is de impact van deze strijd en alles wat eraan voorafging op onze en, belangrijker nog: op de Indonesische samenleving? Wat zijn de gevolgen van het conflict voor de huidige generaties in beide landen?

Deze tentoonstelling geeft een dieper inzicht in de manier waarop nakomelingen van Indonesiërs en Nederlanders die een cruciale rol hebben gespeeld in de strijd om Indonesië, deze geschiedenis nog altijd met zich meedragen. Via portretten, citaten en authentieke stemmen worden hun emoties en persoonlijke verhalen op indringende wijze vervlochten met de beladen historie van deze periode.

‘De kinderen en kleinkinderen stellen zich voor ons open. Het laat de meesten niet onbewogen om over hun voorouders te vertellen.’

Suzanne Liem

Documentair-fotograaf Suzanne Liem legde in 2010 De Weduwen van Rawagede vast. Vervolgens verdiepte zij zich verder in de strijd om Indonesië, wat resulteerde in deze tentoonstelling en een gelijknamig boek dat later zal verschijnen bij Uitgeverij Walburg Pers.

Tijdslijn Echo van de Strijd om Indonesië

15 augustus 1945	Capitulatie Japan. Einde Tweede Wereldoorlog in Azië
17 augustus 1945	Proclamatie onafhankelijkheid Indonesië
Najaar 1945 - voorjaar 1946	Periode van gewelddadigheden tegen iedereen die geassocieerd werd met de koloniale overheersers, in Nederland aangeduid met de in Indonesië omstreden term Bersiap
10 - 15 november 1946	Onderhandelingen Linggajati in Indonesië bekend onder de naam Linggarjati
25 maart 1947	Ondertekening Akkoord van Linggajati
21 juli - 5 augustus 1947	Operatie Product, de eerste ‘politieactie’, in Indonesië aangeduid als Agresi Militer Belanda 1
8 december 1947 - 17 januari 1948	Onderhandelingen op de USS Renville
19 december 1948 - 5 januari 1949	Operatie Kraai, de tweede ‘politieactie’, in Indonesië aangeduid als Agresi Militer Belanda 2
7 mei 1949	Ondertekening van het Van Roijen-Roemakkoord
23 augustus - 2 november 1949	Ronde Tafel Conferentie (RTC) in Den Haag
27 december 1949	Nederlandse Soevereiniteitsoverdracht aan de Verenigde Staten van Indonesië
14 februari 1956	Opzegging Ronde Tafel Conferentie-akkoorden door Indonesië

Mohammad Hatta

*“We zijn nu gewoon ‘het Koninkrijk’ en ‘de Republiek Indonesia,’
en dus gelijkwaardig”*

Meutia Hatta, *dochter*

Mohammad Hatta, de vader van Meutia, Gemala en Halida, studeerde van 1921 tot 1932 aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool in Rotterdam, nu bekend als de Erasmus Universiteit. Zijn nationalistische ideeën leidden in 1935 tot zijn verbanning naar het Nederlandse strafkamp Boven-Digoel op Nederlands-Nieuw-Guinea, samen met Sjahrir.

Gemala: “Dit drong pas in Nederland door toen ze daar al bijna een jaar zaten, malaria hadden opgelopen en bijna doodgingen. De Nederlandse regering schrok, en begreep niet waarom deze in Nederland opgeleide personen naar de slechtst denkbare plaats in het land waren verbannen.”

Hatta en Sjahrir werden vervolgens naar het Molukse eiland Banda Neira gebracht waar ze tot 31 januari 1942 in ballingschap verbleven.

Samen met Sukarno ondertekende Mohammad Hatta op 17 augustus 1945 de proclamatie van het onafhankelijke Indonesië. Tot 1956 was hij vicepresident en minister van Indonesië. Tevens was hij van januari 1948 tot december 1949 premier van twee kabinetten. Op 27 december 1949 vertegenwoordigde Mohammad Hatta de Republiek Indonesië tijdens de soevereiniteitsoverdracht in het Paleis op de Dam in Amsterdam. Officieel werd de soevereiniteit overgedragen aan de ‘Verenigde Staten van Indonesië’.

Meutia: ‘Mijn vader was zijn tijd ver vooruit, met uitstekende analyses van de situatie in de wereld. In zijn toespraak ter gelegenheid van zijn verkiezing tot voorzitter van Perhimpunan Indonesia in 1926, de Indonesische studentenvereniging in Nederland, voorspelde hij dat Aziatische landen ooit tegelijkertijd voor onafhankelijkheid zouden strijden, wat later bewaarheid werd.’”

Halida:” Sukarno, Hatta en anderen streefden al lang voor de Japanse bezetting naar de onafhankelijkheid van Indonesië, zelfstandig met het Indonesische volk en niet als onderdeel van het Japanse plan voor Azië. Mijn vader had een hekel aan het fascisme!”

Quote kleindochter Gustika bij haar portret:

“Ik denk dat Nederland herstelbetalingen aan Indonesië verschuldigd is. Om dat mogelijk te maken moet Nederland erkennen dat we in 1945 onafhankelijk zijn geworden, en niet in pas 1949. Daarna kan worden gesproken over de juridische aspecten van oorlogsvergoedingen.”

“Ik zie niet in waarom we de Nederlandse regering zouden moeten haten, en we haten de Nederlanders niet. We denken wel degelijk dat sommige dingen achter ons liggen. Maar niet helemaal.”

Hadji Agus Salim

“Hij kreeg buitenlandse erkenning van de onafhankelijkheid van Indonesië voor elkaar”

Ibong Sjahroezah, *kleinzoon*

De grootvader van Ibong was van juli 1947 tot december 1949 minister van Buitenlandse Zaken van de Indonesië. Hij was aanwezig tijdens onderhandelingen met de Nederlanders in Linggajati en na de eerste Agresi Militer Belanda reisde hij naar Egypte, het eerste land dat de onafhankelijkheid van Indonesië zou erkennen.

“In 1947 reisde mijn grootvader, als minister van Buitenlandse Zaken, met een delegatie van drie anderen naar Egypte om te proberen erkenning te krijgen voor het onafhankelijke Indonesië.”

“Omdat Indonesië toen nog geen officiële natie was, hadden ze geen paspoorten, maar alleen stukjes papier.”

Hadji Agus Salim deed mee aan onderhandelingen met de Nederlanders op het marineschip USS Renville. Die begonnen op 8 december 1947 en leidden op 17 januari 1948 tot een overeenkomst die echter niet standhield, want op 19 december van dat jaar begon de tweede Agresi Militer Belanda. Salim werd samen met Sukarno, Hatta en Sjahrir gevangengenomen en naar Noord-Sumatra overgebracht. Later was hij een van de onderhandelaars tijdens de Ronde Tafel Conferentie in Den Haag (23 augustus – 2 november 1949).

Sutan Sjahrir

“Hij had een toekomstvisie die veel mensen niet, of verkeerd, begrepen. Diplomatieke onderhandelingen werden toen nog niet gezien als middel waarmee politieke doelen kunnen worden bereikt.”

Upik Sjahrir, *dochter*

In 1935 werd Sutan Sjahrir, de vader van Upik, vanwege zijn nationalistische ideeën vastgezet in het Nederlandse strafkamp Boven-Digoel in Nederlands-Nieuw-Guinea. Een jaar later werden hij en medegevangene Mohammad Hatta naar het eiland Banda Neira op de Molukken gebracht, waar ze nog tot februari 1942 in ballingschap hebben geleefd.

In 1945, na de proclamatie van de onafhankelijkheid van Indonesië, werd Sjahrir de eerste premier van de Republiek Indonesië. In 1946 leidde hij diplomatieke onderhandelingen met de Nederlanders op het landgoed Linggajati in het regentschap Kuningan van de provincie West-Java. Dit resulteerde in ‘het Akkoord van Linggajati’ waarin de Republiek Indonesia werd erkend als een deelstaat die samen met andere deelstaten onderdeel was van de Verenigde Staten van Indonesië. Deze Verenigde Staten van Indonesië zouden volgens het verdrag samen

met het Koninkrijk der Nederlanden de Nederlands-Indonesische Unie vormen.

Het Nederlandse parlement stemde echter niet onvoorwaardelijk in met hetgeen was overeengekomen en verzwaarde het akkoord met diverse extra voorwaarden. Ook de Indonesische legercommandant Soedirman sprak zich uit tegen het akkoord. Onbegrip bij de Indonesische bevolking over de uitvoering van het aangeklede akkoord leidde tot de val van het derde kabinet Sjahrir. Een dag na de formele opzegging van de overeenkomst door Van Mook, gaf deze op 20 juli 1947 het startsein voor Operatie Product, de eerste Agresi Militer Belanda.

Upik: “Sjahrir slaagde er in Linggajati in, hoe weinig het ook lijkt, om Indonesië erkend te krijgen door middel van diplomatie.”

Huib van Mook

“Mijn vader had een hekel aan geweld. Ik vraag mij nog steeds af wat hem heeft bezielde om met die ellende van die politionele acties te beginnen”

Wouter van der Star, zoon

De in Semarang geboren vader van Wouter van der Star, Huib van Mook, was van 1942 tot 1948 Luitenant-Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië. In Linggajati onderhandelden hij en andere delegatieleden onder meer Sjahrir en Sukarno. Het daaruit voortvloeiende Akkoord van Linggajati werd echter door het Nederlandse parlement zodanig aangepast, dat het voor de Indonesische bevolking niet meer acceptabel was. Daags na de formele opzegging van het verdrag door Van Mook, gaf hij aan generaal Spoor groen licht voor Operatie Product, de eerste ‘politionele actie’.

“En als hij de kans had gekregen om de tijd te nemen en niet onder druk van de omstandigheden iets te snel allerlei besluiten had genomen, dan had hij misschien nog een succes kunnen zijn. Of tenminste iemand die niet in de geschiedenis-boekjes staat als een voetnoot bij de koloniale geschiedenis.”

“Mijn vader was in dat opzicht pragmatisch, hij zei: ‘Ik mag die Sukarno ook niet maar ik ga wel met hem praten, want anders komt er helemaal niets van de grond.’”

Herman van Roijen

“Hij heeft van Roem een foto gekregen waaronder staat: ‘Ter herinnering aan onze vijandschap, die in vriendschap eindigde’”

Jan Herman van Roijen, zoon

De vader van Jan Herman, Herman van Roijen, was ambassadeur in Canada en gelijktijdig vertegenwoordiger in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Daar verdedigde hij namens Nederland ‘de politionele acties’.

Vanwege zijn diplomatieke ervaring werd hij gevraagd om te onderhandelen. Samen met de onderhandelaar van Indonesische zijde, Mohamad Roem, gaf hij vorm aan het Van Roijen-Roem Akkoord. In dit akkoord werd vastgelegd dat de gewapende strijd moest worden gestaakt en een conferentie over de onafhankelijkheid van Indonesië zou moeten plaatsvinden: de Ronde Tafel Conferentie in Den Haag.

“Ik heb mijn hele leven lang over de ‘politionele acties’ gehoord, die ook een onafhankelijkheidsoorlog waren. Die Indonesiërs zijn duidelijk tegen ons in opstand gekomen.”

“In Indonesië is hij een held, omdat hij ervoor heeft gezorgd dat de politionele acties eindigden, dat er een algemeen staakt-het-vuren kwam, uitwisseling van krijsgeslagenen, dat er geen nieuwe deelstaten meer zouden worden uitgeroepen, en dat er een Ronde Tafel Conferentie zou komen.”

“Op 19 december 1948 moest mijn vader in de Veiligheidsraad vertellen dat we weer begonnen waren met de ‘politionele acties’. Hij moest ons standpunt verdedigen en had de hele zaak tegen zich!”

Mohamad Roem

“Vroeger vertelde hij me dat hij voor ‘het volk’ werkte. Pas veel later heb ik begrepen dat hij voor de onafhankelijkheid van Indonesië werkte!”

Rumeisa Suryodiningrat, *dochter*

Mohamad Roem, de vader van Rumeisa, was namens de Republiek Indonesië aanwezig bij alle belangrijke onderhandelingen met de Nederlanders waaronder Linggajati en Renville. In 1949 werkte hij samen met de Nederlandse diplomaat Herman van Roijen aan het Van Roijen-Roemakkoord. Dit akkoord vormde de opmaat naar de Ronde Tafel Conferentie in Den Haag, die leidde tot de officiële soevereiniteitsoverdracht eind 1949 en waaraan Mohamad Roem als onderhandelaar heeft bijgedragen.

“Ik was het enige kind dat met zijn ouders mee was naar Linggajati, ik was zes jaar oud.”

“Mijn vader werd in 1950 de eerste Hoge Commissaris van Indonesië in Nederland. We verhuisden naar Wassenaar. Toen mijn broer en ik eens aan het fietsen waren,

schreeuwde een Nederlandse jongen van mijn leeftijd ons toe: ‘Indië, Indië, ga naar huis!’ Mijn vader lachte en zei: ‘Ze hebben ons hier liever niet; eerst had Nederland ons land bezet en nu heb ik hier een hoge positie. Zeg maar niets terug.’”

“Voor mijn vader was het belangrijk om het akkoord ‘het Van Roijen-Roemakkoord’ te noemen, en niet andersom, het Roem-Van Roijenakkoord, zoals in Indonesië gebruikelijk is. Ten eerste omdat het zo in de officiële documenten staat en ten tweede omdat Herman van Roijen ouder was dan hij.”

Rein van Langen

“Voor mij is het mijn opa. Voor hen een generaal in het kamp van de vijand. Die beelden bij elkaar proberen te krijgen... dat is wat ik graag zou willen”

Hans Goedkoop, *kleinzoon*

Rein van Langen, de grootvader van Hans Goedkoop, was commandant van de Tijgerbrigade tijdens de eerste en tweede ‘politonele acties’. Tijdens deze fotosessie was Hans bezig met de voorbereidingen voor de televisieserie Indonesia Roept, waarin hij op zoek gaat naar de motivatie van zijn grootvader om tegen de Indonesische nationalist te strijden.

“Mijn opa was als commandant van de Tijgerbrigade en later als chefstaf medeverantwoordelijk voor vele tienduizenden doden...dat is waarom ik die serie wil maken; ik wil kijken of ik me zijn rol in de oorlog kan gaan voorstellen. En wat dat doet met het beeld dat ik van hem heb...”

“Ik vind dat ik geen genoeg kan nemen met de beelden en verhalen zoals ik die ken uit onze eigen familie of uit de Nederlandse geschiedschrijving, die helemaal geobseedeerd is door de Nederlandse kant van het verhaal.”

“Ik denk dat als wij niet meer bereid zouden zijn om ons te verdiepen in en te verbinden met mensen die er niet meer zijn, dat we ons dan ook niet meer kunnen verbinden met mensen die hier wel zijn. Voor mij is dat de kern van alles.”

Beb Vuyk

“Beb was heel erg anti-kolonialistisch. Ze identificeerde zich met de Indonesische bevolking, zonder daar op enigerlei wijze deel van uit te maken”

Fernand de Willigen, *kleinzoon*

Beb Vuyk, de grootmoeder van Rudolf en Fernand, is in Nederland vooral bekend als auteur van het Groot Indonesisch Kookboek (1973), waarvan inmiddels de 51-ste druk is verschenen. De Rotterdamse lerares koken en voedingsleer met een Madurese grootmoeder wilde op avontuur en nam in 1929, op 24-jarige leeftijd, de boot naar Nederlands-Indië. Aan boord ontmoette ze haar toekomstige echtgenoot, de plantagehouder Fernand de Willigen. In Nederlands-Indië ontwikkelde Beb zich als literair schrijver waarvoor ze zich liet inspireren door haar ervaringen in de kolonie. Later bekritiseerde ze in journalistieke artikelen het koloniale beleid van de Nederlanders.

Samen met Fernand kreeg ze twee zoons: Hans en Rudolf. Na de soevereiniteitsoverdracht eind 1949, lieten Beb en Fernand hun gezin naturaliseren tot Indonesiërs. In 1952 vergezelde ze Sukarno tijdens een persreis door Indonesië. Desondanks zagen zij en haar gezin zich na 1957 gedwongen om, met alle ‘andere’ Nederlanders, Indonesië te verlaten. Bij aankomst in Nederland waren ze in eerste instantie ook niet welkom.

Schoondochter Joke: “Ze werden bij aankomst geweigerd omdat Beb zich te provocerend had opgesteld jegens de Nederlandse overheid.”

Na een periode in Duitsland te hebben gewoond werden ze uiteindelijk toch in Nederland toegelaten. De familie behield nog tot 1982 de Indonesische nationaliteit.

Kleinzoon Rudolf: “Op school merkten we er niks van, alleen tijdens buitenlandse schoolreisjes; dan moest ik bij de douane helemaal alleen naar rechts, door een haag van belangrijke mensen die allemaal heel wantrouwend keken, terwijl de rest van de klas en masse doorliep.”